

Recensie: Alleen*1/2

Vk* Brussel
woensdag 6 september 2017

foto © Koen Broos

Recensie:

Met 'Alleen' brengt Tg Stan een monoloog die geschreven werd door Fikry El Azzouzi en Sara De Roo in de Vaartkapoen in Sint-Jans-Molenbeek. Martine Bom zorgde voor de vertaling naar het Frans, Isabelle Vander Stockt voor de boventitels. En dat voor welgeteld één Franstalige toeschouwer zo bleek aan het begin van de iets meer dan honderd minuten durende voorstelling. Probleem is echter dat het Nederlands een gebalde taal is en er dus meer lettertekens nodig zijn om hetzelfde te zeggen in het Frans. Maar vooral: door te boventitelen stak Tg Stan zich in een te zwaar keurslijf en werd De Roo beperkt in haar artistieke vrijheid waardoor ze tekstgebonden moest blijven, ook al schrapt ze normaal gezien tekst in een brief tussen haar en Fikry. Een ander stukje werd dan weer niet vertaald, waardoor de actrice zelf live overging in het te vertalen. De monoloog die sowieso al een problematische spanningsboog kent â€“ het vele geschuifel op de stoeltjes door het publiek is daar onder andere een duidelijk bewijs van â€“ werd daardoor een lange zit.

Eenzijdig is er de briefwisseling tussen De Roo en El Azzouzi over het weigeren van een theatertekst, over Belgische schrijvers van andere origine die vaak (louter) om subsidieredenen gevraagd worden om een bijdrage te leveren aan een voorstelling, knuffelallochtonen, enz. Op dat vlak is 'Alleen' best wel scherp genoeg ten opzichte van het vak en de overheid. Maar het liefdesverhaal tussen Eva (rol van De Roo) en Ayoub voelt wat stationsromanachtig aan. Zij leert hem kennen als afwasser bij het restaurant van Bruno, haar lief waar ze later mee breekt.

Hij is Marokkaan, reanimeert de 70-jarige tandenloze afwasser Rosette die nog trager dan hij afwast, maar slaagt er niet in om haar terug onder de levenden te brengen. Sterker nog, bij de reanimatie schiet er braaksel van haar in zijn mond waardoor hij de vieze smaak blijft proeven alsof de geest van Rosette in hem aanwezig is. Uiteindelijk zal die verdwijnen wanneer ie zelf moet kotsen na drie gin tonics wanneer hij er de brui aan gegeven heeft als afwasser. En dat terwijl zijn geloof eigenlijk tegen het gebruik van alcohol is. Eva is niet gelovig. Sterker nog ze hekelt het feit dat in geen enkele religie een vrouw het voor het zeggen heeft. Hannah, een vriendin, vindt de hoofddoek een symbool van onderdrukking. Het brengt Lukas, een homovriend, op het idee om samen met Eva eens gesluierd rond te lopen om te zien welke reacties dat zou uitlokken. Ayoub keurt dit af.

Al vroeg in de voorstelling blijkt dat De Roo haar tekst niet helemaal kent, en nood heeft aan de boventitels van Isabelle om daar even op te kunnen spieken. Meerdere malen komt dit nog terug tijdens 'Alleen' zoals net wanneer ze haar sterk punt rond vrouwen die niet voorkomen in religie gemaakt heeft. 'Je zegt dan zo'n zin en daarop weet je de volgende tekst niet.' foert De Roo zelf over haar prestatie. Je zou bijna denken dat Tg Stan er zijn handelsmerk van gemaakt heeft en dit zo gescript heeft in zijn voorstellingen (ook tijdens hun recente Bernhardtrilogie betrapten we de theatergroep er wel eens op niet tekstvast te zijn), maar dat is voor zover wij begrepen hebben niet met opzet.

'Als je de Shahada (de Islamitische geloofsbelijdenis nvdr.) kent, hoor je erbij' klinkt het bij Eva. In haar relatie met Ayoub zullen de twee geconfronteerd worden met de uitdagingen dat de ene gelooft en de andere niet, er een sekse- en cultuurverschil is en zij hoger opgeleid is en blank, hij niet. Wanneer zij voorstelt meer bij te dragen

dan hem voor de gemeenschappelijke rekening, is dat de logica zelve voor een Belg, voor Ayoub is het een dilemma. Eva stelt vast dat de ongelukken elkaar opvolgen nadat ze hem leerde kennen. Na Rosette sterft ook Saïd, die uit zijn groep gezet is en om het leven gebracht met op zijn lichaam de tekst 'moslimvarken'. Voor hem zegt ze de Shahada op.

'Hij mag me besprenkelen, bombarderen.' klinkt het uit de mond van Eva die zin heeft in seks met Ayoub. Maar net dat zal ook tot een van de eerste zware ruzies leiden: een over voorbehoedsmiddelen en SOA's. Wanneer ze op reis moet voor het werk (ze is journaliste) levert dat wellicht de mooiste passage op in 'Alleen': 'De lucht is zwanger van draadjes van mensen die aan elkaar denken.' Ook over Ayoub's begrafenis wordt op voorhand gesproken. 'Je zal er niet bij zijn' klinkt het waarbij duidelijk gemaakt wordt dat er een onderscheid gemaakt wordt tussen mannen en vrouwen tijdens zo'n plechtigheid. Wanneer Ayoub stelt dat ze elkaar na de dood dan wel opnieuw zullen ontmoeten, denkt ze van niet. 'Je zit dan te flikflooiën met al je maagden. En ik ben overigens niet gelovig.' luidt het. Eva's schoonmoeder raadt haar dan weer aan te stoppen met roken en geeft elf redenen waarvan de laatste misschien wel het meeste lachers op de hand krijgt: 'Je smaakpapillen zullen verbeteren zodat je zou proeven dat de taart niet lekker is.' (ze bekritiseert Eva omdat ze de taart zelf niet gemaakt heeft én omdat ze ze niet lekker vindt nvdr.). Er zit dus ook humor in 'Alleen', alleen is die wel erg zuinig aanwezig.

Kritiek aan het theatervak noteren we in een brief van Fikry aan Sara wanneer die stelt: 'Kijk naar je publiek, straks kan je in rusthuizen gaan optreden!' wat een terechte sneer is naar het overwegend blanke en verouderende theaterpubliek. 'Ik word hoogstens gedoogd' aldus de co-auteur van 'Alleen'. 'Alleen' verwijst dan ook voornamelijk naar het feit dat beiden beslist hebben dat De Roo alleen op het toneel zou staan. Tevens komen we te weten dat grote stukken tekst van Fikry door erg veel gekleurde regisseurs geschrappt worden. In de plaats daarvan moeten de acteurs 'exotische bewegingen' uitvoeren.

Opvallend is de laatste brief van Fikry die erg pessimistisch geworden is na alle aanslagen. Het feit dat Marokkanen verweten wordt dat ze zich in stilzwijgen hullen en onvoldoende reageren op het extremisme maar eigenlijk zelf slachtoffer zijn, stipt ie aan. Hij stelt dat angst de laatste jaren steeds aan de winnende kant stond en nu een ererondje aan het lopen is. En dat ie moedeloos aan het worden is wanneer ie in een beangstigende wereld moet leven. En dat ie enkel vragen heeft maar geen antwoorden krijgt...

Conclusie: hoewel 'Alleen' een interessant en actueel thema aansnijdt: 'Hoe intercultureel samenleven in tijden van polarisering?' stelt de uitwerking door Tg Stan teleur. Zelfs al gaat Sara even de fysieke tour op door halsbrekende toeren uit te halen in de Vaartkapoen en geeft ze even een korte pauze na een uurtje zodat de toeschouwers wat water kunnen drinken en met elkaar kunnen praten: het toont vooral aan dat het niet goed zit met de spanningsboog van 'Alleen'. Concreet kan en mag er dus gerust een kwartier of zelfs iets meer geschrappt worden uit de voorstelling die er een te traag tempo op nahoudt. Sara De Roo is te tekstgebonden (ze leest trouwens ook behoorlijk veel voor uit brieven), en die boventiteling maakt het er niet beter op. Integendeel. Op die manier wordt ze beknot in haar artistieke vrijheid, kan ze zelf niet schrappen op het moment waar ze wil, en blijven we vooral achter met dat negatieve eindoordeel dat dit wel een erg lange zit was.

< Bert Hertogs >